

Rausa

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Tiende jaargang nr. 4, augustus 2022**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier, Jan
De Mont, Herman Van
Herreweghen, Yves Van
Schepdael, Marc Muylaert,
Willy De Smedt, Norbert
Verbestel

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, april, juni, augustus, sep-
tember en december in digitale versie en op aanvraag
in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis.
Wie een gedrukte versie wil, kan zich **in december
2022 abonneren** voor de volgende jaargang. **In de
loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte
abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Vier
Blz. 4	Terugblik
Blz. 5	Rausa in actie
Blz. 6	Koenraad, alias J. Desiderius Cautaerts
Blz. 11	Klap van hier, de kèrmes
Blz. 13	Kakken gaut veer'n bakken
Blz. 16	Plusprik voor de Pajotse identiteit
Blz. 17	Taalrubriek
Blz. 18	Kapel in de Windmolenstraat
Blz. 19	Logo en zo
Blz. 20	De foto van de maand

Op de voorpagina: fotomontage van Jan De Mont, kerkbal-
juw Desiderius Cautaerts en zijn achterkleinzoon Koenraad
Cautaerts in het portaal van de Pamelse kerk, na een kleine
eeuw virtueel verenigd.

Op de laatste bladzijde: 'Zomerse weide', een foto van Nor-
bert Verbestel (Fotografenvereniging Roosdaal).

Dit korte inleidende stukje proza kwam tot stand met *veel vijven en zessen*. Als ik u ook meteen verduidelijk dat de betekenis van dit spreekwoord luidt 'met veel omhaal en gevloek gepaard gaand', dan begrijpt u dat het schrijven ervan niet van een leien dakje liep. Zijn het de zomerse, droge hitte of het vakantieritme die een verlamdend effect hadden op de inspiratie? Mogelijk!

In elk geval, zoekend naar een spitsvondige inval, kreeg een futiele vraag vorm: waarom, in godsnaam, duiken de cijfers vijf en zes op in een spreekwoord dat helemaal geen wiskundige link lijkt te hebben?

Op dat soort momenten biedt goede vriend Google al eens soelaas. Het antwoord dat het wereldwijde web me bood, boeide me trouwens zeer! 'Veel vijven en zessen' blijkt een overtreffende versie van een vroeger gangbare, maar in onbruik geraakte zeggwijze 'veel vieren en vijven'.

Het lijkt misschien niet zo, maar in het Middelnederlands was dit een krachtige vloek, een pure godslastering zoals veel van de krachttermen die ook vandaag nog gangbaar zijn, tot ergernis van wie er aanstoot aan neemt.

De term 'vieren' zou verwijzen naar de vloek '*Gans vier!*', een verwensing die 'Bij Gods vuur!', ofte de bliksem, betekende. Om deze korte blasfemie nog wat extra kracht bij te zetten, werd daar nog een straffere krachtterm '*Gans vijven!*', verwijzend naar Jezus'

vijf heilige wonden aan het kruis, aan toegevoegd. In de late Middeleeuwen moet er dus regelmatig een '*Gans vieren en vijven!*' over onze dorpen en steden gegalmd hebben. Toen deze vloek niet meer voldeed om pijn, frustraties en andere ongemakken van zich af te roepen, was een nog sterkere uitdrukking nodig. Omdat de origine van 'vieren en vijven' ondertussen in de vergetelheid was geraakt, bleef enkel de betekenis als cijfers vier en vijf over. Als je dan een straffere vloek zoekt te gebruiken, kom je logischerwijze bij de uitdrukking 'veel vijven en zessen' uit. Dat verklaart een en ander!

Oprechte excuses dus dat u meteen op deze eerste bladzijde met dit weinig welvoeglijke taalgebruik geconfronteerd wordt. Het is een stijl die u van Erfgoed Rausa niet gewoon bent. Mag ik u desalniettemin waarschuwen dat we het midden in dit overigens weer zeer gevarieerde tijdschrift nog ééns zo bont maken, met een artikel dat de weluidende en weinig aan de verbeelding overlatende titel "Kakken gaut veern 't bakken" draagt. U bent verwittigd en weet waar zich aan te verwachten.

Hoe dan ook, we wensen u zoals steeds veel leesplezier met tijdschrift nummer *vier* van deze jaargang, met veel '*vier*' en passie voor ons erfgoed voor u samengesteld! Het zal wel zijn, nondedj....!

Bart Caulier

Foto:
Victor Evenepoel,
ca 1920

Terugblik

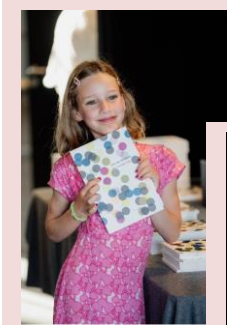
De voorbije maanden was Erfgoed Rausa nauw betrokken bij twee succesvolle evenementen. Op **18 juni** beleefden vele honderden toeschouwers de historische evocatie van WO2 'Pamel bezet'. Onze medewerkers Bjorn Heymans, Emile Ringoot en Flor Van Nuffel namen het publiek mee in hun wervelende vertellingen. Hoed af voor de organisatoren en de tientallen acteurs en medewerkers die in de loden hitte zorgden voor een unieke en tegelijk prangende ervaring.

Foto's:
Fotografenvereniging Roosdaal

Op 29 juni zorgden wij mee voor het welslagen van de voorstelling van de dichtbundel 'De vrolijke tijd' van Ivo van Strijtem. Het Koetshuis beleefde een culturele hoogdag!

Foto's: Catherine Misselyn

ZONDAG 11 SEPTEMBER

**Open deur in de
Pamelse pastorie**

OPEN MONUMENTENDAG

**Laat je rondleiden in dit unieke neogotische gebouw, geniet van een overweldigende projectie en van de tentoonstelling van de mooiste relictten uit 'het Rijke Roomsche Leven'.
Zing mee met de 'grootste hits' uit het religieuze repertoire, luister naar de meeslepende vertellingen en maak kennis met de reïncarnatie van de laatste kerkbaljuw.**

Een organisatie van Erfgoed Rausa i.s.m. de Roosdaalse Cultuurraad, de Kerkraad en het FUSA-koor, met de steun van het Gemeentebestuur van Roosdaal

Het programma:

14 uur: eerste vertelling door Flor Van Nuffel

14:20 uur: eerste geleide rondgang, met welkom door kerkbaljuw Koen Cautaeys

14:50 uur: eerste samenzang met het FUSA-koor

15:20 uur: tweede vertelling

15:40 uur: tweede geleide rondgang

16:10 uur: tweede samenzang

16:40 uur: derde vertelling

17 uur: derde rondgang

17:30 uur: derde samenzang

18 uur einde erfgoeddag.

Meer informatie op www.rausa.be

STAMBOOMBABELS

Op 6 augustus, 3 september, 1 oktober, 5 november en 3 december staat Günther De Mel weer trouw paraat om ons wat hoger in onze stamboom te helpen klimmen. Uiteraard is ook iedereen welkom die ons archief wil raadplegen. Open deur van 9 tot 12 uur in de Erfgoedkelder (GC Het Koetshuis, Strijtem)

dinsdag 1 november (17u)

REVEIL

Een moment van verstilde reflectie met hartverwarmende poëzie en beklievende muziek op de begraafplaats aan de Lostraat in Strijtem.

I.s.m. Cultuurraad Roosdaal

Koenraad, alias Josephus Desiderius Cautsaerts

Het begon met een afsluiter van het VRT-journaal eind januari dit jaar. De nieuwsredactie had een interessant toemaatje gevonden door te berichten over een jongeman die zich in de Aarschotse Onze-Lieve-Vrouwkerk als 'suisse' had aangediend. De sympathieke man vertelde dat hij de traditie wilde voortzetten van zijn overgrootvader die in de vorige eeuw kerkbaljuw was in ... Pamel. Meteen waren we de alarmerende covid-berichten vergeten en dat Sabine mistig weer voorspelde bleef ook niet echt hangen, maar dat een nazaat van Désiré Cautsaerts de nationale zender haalde, dat was hét feit van de dag.

We plozen er nog eens ons eigen archief op na. In *Rausa 1* van 2016 kwam Désiré bij ons al eens in het vizier toen we het hadden over 'hondenslagers, swissen en champeters'. Eerder hadden ook Gerard en Herman Van Herreweghen al aandacht voor de markante figuur getoond. We schakelden ook Willy De Smedt in. Willy, een van onze genealogische vorsers, beklimt niet enkel zijn eigen stamboom, hij bestudeert al jaren een hele 'stamboomgaard'. Daarbij komt hij tot de vaststelling dat de vertakkingen vaak tot in de kruin van andere struiken verstrengeld zijn. Wij vatten zijn opzoekwerk over het geslacht Cautsaerts samen op blz. 10.

Al deze informatie maakte ons nog nieuwsgieriger. We wilden echt wel weten waar iemand de motivatie haalt om de hellebaard vanonder het stof te halen. De week nadien zaten we al met Koen te keuvelen in het grootouderlijke huis op de Kleine Lostraat. Voor we met de neerslag van dit gesprek beginnen, geven we toch even deze familie-schets mee:

Désiré Cautsaerts, alias 'de zwisj'

Josephus **Desiderius** Cautsaerts (Pamel 24 januari 1888 - Anderlecht 8 december 1962) was de oudste zoon in van François Cautsaerts (1853-1935) en van Marie Cathérine van Houthem.

Désiré trouwde te Hekelgem in 1908 met Clémentine Bornauw. Samen kregen ze vier kinderen: Frans (°1909), Clément (°1911), Marie (°1915) en **Hyppoliet** (°1923). Eigenlijk was de bijnaam van de Cautsaertsen 'douè va Kenne' (of 'va Kennekes'). Maar toen Désiré suisse werd, kregen zijn nazaten het epitheton 'van de zwisj'. Hyppoliet, de jongste zoon (die een vermaard bakker werd) was dus Pollit van de Zwisj. Zijn zoon **Marc** (°1962), zeg maar 'Marc van Pollit van de Zwisj', trouwde met Christina Renders. Zij verhuisden naar Laken waar ze een bloeiende handelszaak uitbaatten. Hun zoon **Koenraad** kun je dus aanspreken als Koen van Marc van Pollit van de Zwisj.

Zijn levensloop: Koen werd geboren in 1986. Omdat zijn ouders druk bezig waren met hun Brusselse 'commercie', logeerde de kleine Cautsaerts tijdens de week bij zijn grootouders Josephina Hermina Van den Bossche (1928-2022) en Roger Renders 'van Marcelinneke, (1930-2020) in de Lostraat op Ledeberg. Roger liet de leergierige kleinzoon onder andere alle Davidsfondsklokjes lezen en wakkerde zo de erfgoedvlam aan. Koen volgde een groot deel van zijn lagere school ook op het Ledebergse IMI. Nadien volgde een regentaatsopleiding in het Brusselse Sint-Thomas, maar zijn stagelessen gaf hij o.a. ook in 'zijn' Ledebergse instituut.

Met zijn diploma op zak besloot hij, wat tegen de hoop van zijn ouders in, om naar Antwerpen te trekken. Hij woont nu al acht jaar in Wommelgem, maar hij komt elke week zijn ouders opzoeken in Pamel.

Het was op zo'n zaterdagse passage dat wij een heel fijn gesprek met hem hadden. Hoewel hij zijn jeugd grotendeels doorbracht in Brussel, hanteert hij spontaan het sappigste Pamel's. Nog merkwaardiger is dat hij de stamboom van het halve dorp in zijn hoofd lijkt opgeslagen te hebben.

Van in zijn prille jeugd was hij geïnteresseerd in genealogie. Hoe dieper hij ging graven naar de familiewortels, hoe boeiender de ontdekkingstocht werd. Wanneer hij dan op een bepaald ogenblik terecht kwam bij overgrootvader Josephus Desiderius Cauts, en vernam dat hij kerkbaljuw (suisse, of in Pamel gewoon 'Zwisj') was, groeide zijn fascinatie voor de man in die mate dat hij de draad weer wou opnemen en de functie van zijn voorvader in eer wilde herstellen.

"De Cauts hebben allemaal iets gemeen: als ze iets in hun hoofd hebben, dan zetten zij koppig door. Dat was zeker ook het geval voor mijn overgrootvader. Hij werd in Pamel geboren op 24 januari 1888. Zijn vader was een welgestelde burger. De familiewortels reiken tot diep in Frankrijk, in de familie werd zowel Nederlands als Frans gesproken. Wij hebben zelfs contact met verwanten in Sankt Vith waarmee we dan in het Duits communiceren.

Désiré sleet zijn eerste broekjes op de banken van de Pamel'se gemeenteschool terwijl daartegenover de voorbereidingen werden getroffen om een nieuwe kerk te bouwen. Hij was een pienter kereltje want na zijn lager onderwijs ging hij naar het college in Ninove. Hij werkte zijn humaniora af in Brussel. Ik heb altijd horen vertellen dat hij buiten zijn baan als kerkbaljuw geen andere betrekking heeft gehad. Hij bezat enkele huizen in Brussel die hij onderhield, dat moet een mooie stuiver aan huur hebben opgeleverd. Verder leefde hij dus echt voor zijn werk in de Sint-Gaugericuskerk.

Wanneer hij zijn taak als 'suisse' precies heeft opgenomen, weet ik niet precies. De kans is groot dat dit rond 1912 moet zijn geweest. Zijn voorganger, Judocus De Smedt, overleed in 1913, de kans is dus groot dat mijn overgrootvader hem rond die tijd is opgevolgd.

Roger Renders, mijn grootvader langs moederszijde, heeft mij heel veel verteld over 'de zwisj' (zoals ze hem hier noemden). Hij was een rijzige, indrukwekkende figuur. Dat kun je trouwens ook merken op de familiefoto's. Hij moet grote indruk hebben gemaakt op mijn grootvader Roger, want die wist me haarfijn te vertellen welke plechtige handelingen en rituelen de man uitvoerde. Hij is bij de man zelfs nog bijlessen Frans gaan volgen. Als de Cauts iets kunnen bijverdienen, laten ze het niet liggen... Niet alleen mijn grootvader heb ik horen vertellen over de manier waarop Désiré Cauts zijn ambt vervulde. Allemaal bevestigen zij dat hij dat met volle overgave deed en met de nodige présence. Twee data zullen voor hem ongetwijfeld als hoogtepunten genoteerd staan: 8 september 1921 en 3 mei 1931. Die bewuste dagen had hij immers de eer om de hoogste kerkelijke leiders van het land naar de Pamel'se kerk te begeleiden. In 1921 was dat toen Kardinaal Mercier de Sint-Gaugericus plechtig kwam wijden, in 1931 mocht hij Kardinaal Van Roey voorafgaan in de processie naar de kerk, waar de prelaat de gemeente (!) Pamel zou toewijden aan het Heilig Hart van Jezus. Op die dag werd de enige foto genomen waarop mijn overgrootvader staat afgebeeld terwijl hij als suisse zijn dienst vervulde. Jammer genoeg staat hij erop met zijn rug naar de fotograaf.

Désiré Cauts (rechts, met de rug naar de fotograaf) als suisse tijdens de plechtigheden op 3 mei 1931. Verder herkennen wij o.a. rechtstaand onder het baldakijn, met donkere mantel, Kardinaal Van Roey, en 4de van links Deken Van Eeckhoudt.

Naar verluidt heeft hij een kwarteeuw zijn functie uitgeoefend. Hij was dus elke dag trouw op post, op sommige feestdagen waren er tot drie diensten. In zijn archief zijn dan ook enkele eretekens bewaard. Overigens was hij ook 'Drager van het Grootkruis van Leopold II' en 'Ridder in de Kroonorde'. Toch is het allemaal een beetje in mineur afgelopen. Op de begroting van de kerkfabriek moest uiteraard een vergoeding worden voorzien voor de kerkbaljuw. Désiré had zijn diensten al vele jaren voor dezelfde vergoeding verleend. Toen hij toch de moed had om opslag te vragen, weigerde pastoor Janssens hierop in te gaan. Waarschijnlijk heeft Désiré toen uit protest een aantal keer zijn kat gestuurd. Maar de zielenherder wou niet toegeven.

"Verniet gout de zon' op" zei Désiré en hij diende zijn ontslag in. Hij was toen 49 jaar. De pastoor noteerde op 4 oktober 1937 'dat de suisse was afgetreden'. Hij werd niet meer vervangen. Dat was meteen het einde van het 'swisschap' in Pamel.

Korte tijd later zijn mijn overgrootouders dan verhuisd naar Anderlecht. Désiré hield zich daar bezig met het beheer van zijn huizen. Zij gingen ook regelmatig op reis naar de kust en naar Nederland. Waarschijnlijk heeft hij zijn tijd ook gedood met tekenen, want ook daar had hij talent voor.

Een pasteltekening van Désiré Cautaearts, waarschijnlijk gemaakt in juli 1905.

Misschien was het strand waar hij deze tekening maakte wel Oostende en had hij voordien een bezoek gebracht aan James Ensor. De stijl doet immers sterk aan deze meester denken.

Mijn overgrootvader was 74 jaar toen hij in Anderlecht stierf op 8 december 1962. Zijn begrafenis werd meteen het laatste bezoek aan de kerk waar hij jaren de orde had bewaard. Hij werd te ruste gelegd in de familiekerk op het oude kerkhof aan de Dender.

Bij de familie Cautaearts zijn er altijd mensen geweest die de verhalen en de relieken van de voorouders goed hebben bewaard en doorgegeven aan familieleden die er goed zorg voor dragen. Tegenwoordig zijn we met drie (achterneven): Kristof Cautaearts uit Antwerpen, Olivier Cautaearts uit Eupen en ik. Regelmatig wisselen wij gegevens uit. Af en toe worden zo ook voorwerpen doorgegeven. Op die manier is de ceremoniële sabel, de bril, het horloge en de steek(hoed) van Désiré bij mij terechtgekomen. Ik werd zo gegrepen door die voorwerpen en de verhalen van mijn overgrootvader dat ik besloot om het hele tenue opnieuw samen te stellen. Toevallig kwam de pastoor van de Aarschotse Liebevrouwekerk dit te weten en hij nodigde me uit om tijdens de kerstnacht mijn opwachting te maken. Daar was zeer veel volk en de reacties achteraf waren zeer positief. Toen de voorzitter van de kerkraad plots overleed vroeg zijn familie om bij de uitvaartplechtigheid mijn rol nog eens op te nemen. Even later kwam een bruidspaar ook vragen om bij hun huwelijksmis als suisse te fungeren."

Van het één kwam het ander. Vanaf zijn volk kan Désiré Cautaearts zien dat zijn achterkleinzoon zijn taak heeft overgenomen, al is het niet in de Pamelse Sint-Gaugerikuskerk, maar in Aarschot en in Meerbeke. Het is merkwaardig om te horen met hoeveel toewijding Koen spreekt over het voortzetten van de traditie. Veel mensen kunnen moeilijk begrijpen dat iemand zich zo belangeloos kan inzetten een haast vergeten ritueel toch nog in stand te houden. De talrijke aanmoedigingen en de appreciatie die hij vanuit verschillende hoeken krijgt, motiveren om door te gaan.

De interesse voor het familiale erfgoed beperkt zich bij Koen niet enkel tot zijn overgrootvader, hij bewaart alle publicaties over de geschiedenis van Pamel en houdt een kroniek bij van het geslacht Cautaearts.

Dat is intussen een grote verzameling geworden van vaak grappige anekdotes die hij op een sappige manier kan vertellen. Hoe zijn grootvader Roger door de tussenkomst van de Ledebergse kapelaan aan een lief is geraakt, hoe de mensen van Ledeberg en Kattem met hun beslagen deeg naar Pamel afzakten bij Polliet hun brood te laten afbakken, hoe diezelfde Polliet bij een bezoek op het kasteel van Cosijns in Meerbeke zijn Julia aan de haak sloeg, het zijn stuk voor stuk vrolijke verhalen die het verdienen om ooit eens als cursiefjes te worden neergepend.

Om af te ronden misschien nog dit: in de vroege jaren '60 was de bakkerij van 'de Zwisj' aan het Pamelse dorpsplein een van de vaste decors waarin het onvolprezen jeugdfeuilleton 'Kapitein Zeppos' werd opgenomen. Omdat de acteur die de rol van bakker was toegewezen niet echt de authentieke stielhandelingen beheerste, werd Polliet verzocht om voor het betere kneedwerk te zorgen terwijl de camera inzoomde op zijn handen. Hij had daarvoor zijn trouwring moeten uitdoen. Die werd ergens op een schap gelegd. Na de opnamen was hij verdwenen en is nooit meer teruggevonden. Het voorval heeft gelukkig geen gevolgen gehad voor het huwelijk van Julia en Polliet.

Overigens is er nog een connectie met Kapitein Zeppos. Koen ontdekte per toeval waar de mooie 'trporteur' (waarmee Ben Kurrel en zijn liefje het brood rondroegen) is terechtgekomen.

Verstild beeld uit het jeugdfeuilleton 'Kapitein Zeppos' van de toenmalige BRT. De triporteur staat hier in de opening van de bakkerij Cautaerts.

Koen geeft aardrijkskunde, biologie en scheikunde aan de leerlingen van het Don Bosco Mariaberginstituut in Essen pal aan de Nederlandse grens. Even verderop, in de Sint-Jansstraat bevindt zich het Bakkerijmuseum en jawel, daar staat het sympathieke vehikel te dromen van de tijd dat het mocht schitteren in de meest iconische jeugdreeks uit de vaderlandse geschiedenis.

Wie er meer wil over vernemen moet het op 11 september tijdens de Open Monumentendag maar eens komen vragen. Koen zal immers in volle ornaat aanwezig zijn in en om de Pamelse pastorie, de plaats waar zijn overgrootvader een eeuw geleden balorige kerkgangers tot de orde riep.

De bakkerij van 'Polliet van de Zwisj' aan het Pamelse dorpsplein, anno 1962

Het geslacht Cautaerts

Tijdens hun genealogische zoektocht zullen bijna alle Pajotten gegarandeerd stuiten op verwanten die de naam 'Cautaerts' (of een afgeleide vorm) dragen. En (bijna) allemaal zullen het nakomelingen zijn van Ridder Jakemin (Jean) Philippe de Coutard (ca 1310-1380), stichter van de heerlijkheid Edingen. Misschien moeten we met Rausa ooit eens een uitgebreide studie over dit belangwekkend geslacht als aparte publicatie uitgeven. Laat er ons nu even de merkwaardigste elementen uit halen.

Toen na de dood van de kleinzoon van Karel De Grote het immense Karolingische Rijk werd opgesplitst, kwam onze regio in het Middenrijk te liggen. Dit Middenrijk werd later, na heel veel ruzies en oorlogen tussen de familie (erfeniskwesties nietwaar) nog eens opgesplitst in twee grote helften. Ten noorden Neder-Lotharingen en ten zuiden, jawel Boven-Lotharingen, later uitgegroeid tot Boergondië.

Binnen deze entiteit werden al gauw talrijke heerlijkheden, baronieën, graafschappen of hertogdommen gevormd.

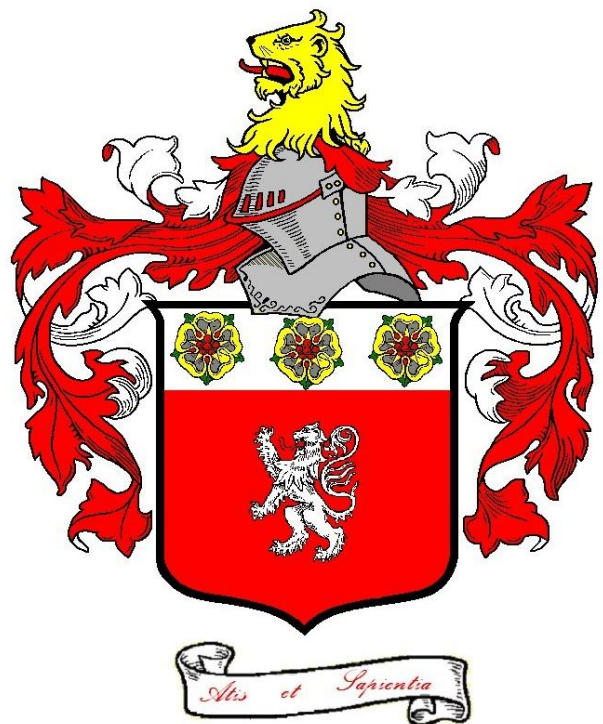
De stichters van al die huizen waren familie van elkaar, van verre of van dichtbij. En allen – zonder uitzondering – afstammelingen van de grote Carolus Magnus. Het huidige Noord-Brabant (Nederland), Midden-Brabant (Antwerpen), Vlaams-Brabant en Waals-Brabant vormen samen de rug-gengraat van het hertogdom Brabant en lagen pal in het midden van Neder-Lotharingen. En binnen deze regio lag ook de heerlijkheid, later het graafschap Edingen; dicht bij onze contreien dus. Wat ons nu interesseert is de tak 'Kestergaete'.

De Heer van Kestergaete was leenplichtig aan de graaf van Edingen die op zijn beurt leenman was van eerst de graaf van Bergen, later aan de Hertogen van Brabant. De eerste gekende Heer van Kestergaete (Engelbertus d'Enghien de Coutereau), is de zoon of bastaard van Jean (Jakemijn) d'Enghien de Coutereau.

Na zeven generaties (ca 1524) landden we bij ene Philippe Cautaerts. En nu beginnen we er te komen.

Vanaf Philippe Cautaerts is het samenstellen van de parenteel (van verleden naar heden) van de struik Cautaerts (in alle mogelijke spellingsvormen) niet zo moeilijk meer. De verbastering van de naam 'd'Enghien de Coutereau' naar Cautaerts is heel plausibel.

Opvallend is dat de naam 'Cautaerts' niet veel voorkomt in België. In 1998 droegen 211 personen in België de familienaam Cautaerts. Opmerkenswaardig is ook dat er twee grote gebieden in België zijn waar de naam voorkomt. De meeste leden woonden in het Pajottenland (omgeving Roosdaal) - Denderstreek). Een minderheid woont in Duitstalig België (Eupen - Sankt Vith). De leden van de Franse tak "Coutard" maken nog steeds deel uit van de Franse adel, wonen vooral in en rond Parijs en voeren nog steeds een wapenschild. De Cautaertsen kunnen dus uitpakken met hun nobele achtergrond.

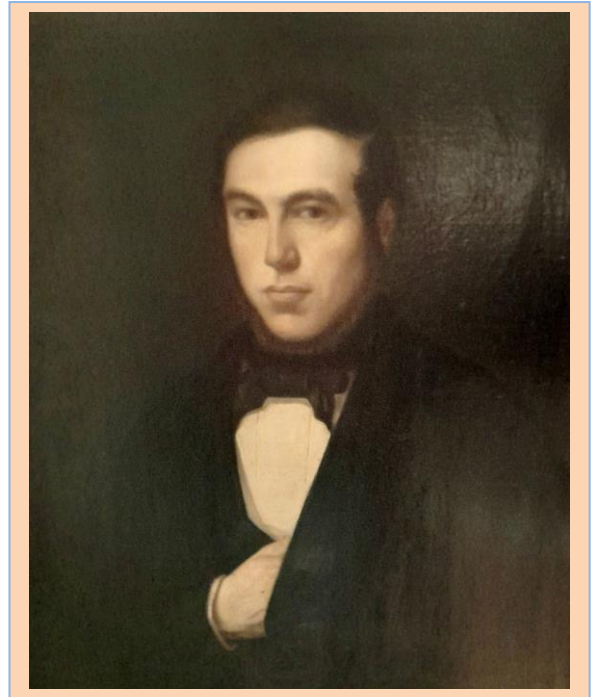
Het familiewapen van de familie Cautaerts met als wapenspreuk 'Atis et Sapientia' wat zoveel wil zeggen als 'Eerbied en Wijsheid'.

Opmerkelijk: vorig jaar werd op 21 november de vlag met het familiewapen gewijd in de Sint-Apolloniakerk van Ledeborg.

Ook de vader van kerkbaljuw Désiré heeft een indrukwekkend curriculum: Franciscus Cautaerts (°17/7/1853 en + 10/6/1935) en gehuwd met Maria Catharina van Houtem (°29/3/1864 en + 3/6/1939) schopte het ver in de nationale politiek als bestuurslid van de Belgische Katholieke Partij. Hij was trouwens ook Commandeur in de Kroonorde en daarbij zeer vermogend!

Willy De Smedt

Hiernaast een foto van een prachtig geschilderd portret van Josse Cautaerts, grootvader van de suisse. Eigenlijk heette deze officieel Judocus II Cautaerts (1810-1895) maar, geboren tijdens de Franse overheersing, werd dit 'Josse'

Klap van hier: de kèrmes

Dat kermisdagen ook hoogdagen waren voor de plaatselijke jeugd (en ouderen) is al lang voltooid verleden tijd. Toch draaien we de teller een aantal decennia terug toen er nog sprake was van échte kermis en écht plezier. Gust van Torrekes wil genieten van een der mooiste dagen van het jaar...

Gust: Moe, magge 'k no de kermes gaun vandaug?

Moe: Mo ba jaug mènne joengen, wauvee zo je nie megen? Gétj de lesten touèd nouèg braaf geweest en g'hadj genieën booës op aën billeteng. Mieëster Albert ei mè gezeid da ge goed opletj in de les. Ie ze, aë kermes. Ie is onderd frang, stekt ze skoeën weg en ammezeert a mo.

Gust: Mercie moe!

Moe: Elaba, mo ieëst no d'oeëmes gaun vee da ge no de kermes gotj! En leest in de mes mo ne vedrons en ne weeskegroet opda ge braaf zotj zijn.

Gust: Ja moe. Een akte van bera moennek nie lezen zeker, want ge zegt zelf da'k braaf ben geweest.

Moe: Och komt al ie, da 'k a een dikke bees geef! Gouè zètj den braafsten joengen op gieël de weireld!

Braaf... nu ja... Gust had afgesproken met een paar vrienden en vertrekt naar de mis (of naar de kermis?) op het kerkplein.

Gust: Zeg joenges, moe je gouè'n oeëk nog no de mes gaun van ale moeder?

Paul: Jouk, en ik mag mè nie reskeern'n van nie te gaun, want mèn tèntje Wanne gaut alle zondaugen no d'oeëmes en as douè ziet da'k nie geweest ben weet gieël Paumel et. En ik ter a verzekern'n: d'er zitj een dikke vlieg op tein!

Gust: En gouè Sis?

Sis: Ik ben gistern no d'auvetmes geweest.

Gust: Tein gon wouè'n onzen twieën al no de kermes. Ons moe paast wel da'k no de mes ben, mo as't ee nimmand nie zeit, tein zal ze 't oeëk niet weetn'n. En nau de mes kan Pol mee ons mee no de kermes gaun. 't Es 't open dat de pastoeër gieëne lange preek geeft...

Sis: Gisternauvet gingk et over nen dieël pistolees en e paur visken. As ek de pastoeër mag geloeëven: onze lieven Ieër, da's nen echten toeëveneur! Ik em de pastoeër mo lauten preken en ik em mè g'am-meseerd mee ne skoebidoe te mauken!

Gust en Sis: Tot sebiet!

Pol: Tot sebiet!

En Pol trekt plichtbewust naar de mis, terwijl Sis en Gust zich naar de kermistenten begeben.

Gust: We gon no 't skietkraum!
Sis: Da's e goe gedacht! Wouèlen skietn'n al dè pouèpen no de vonjtes!
Gust: Vé twinjteg frang kogelkes, madam, astablieft.
Sisl: Vé mouè oeëk.
Gust: Ik gon no da beireken skietn'n.
Sis: En ik no douè fles wouèn!

Sis en Gust gaan op hun doel af en na nog een paar aankopen van kogeltjes bekomen ze uiteindelijk wat ze moesten hebben.

Gust: Wa go je na mee douè fles wouèn doen? Ooët drinken?
Sis: Wa paasde? Weggiets'n maskien? Gouè zè'tj zeker op aë kop gevaln'n!
Gust: Ge kinj't er a zoeë ziek as nen ond van zijn!
Sis: Wouèn is nie gemokt ve de verkes zou mè vader zeggen!

Ondertussen is de hoogmis ten einde en Pol sluit zich aan bij zijn twee vrienden.

Sis: We gon no d'ottobosjkes!
Gust en Pol: Jaaa! Wouèlen vliegen tegen onderd per ier dee de bochten!
Sis: Gist, zie ne kieë wie dat er oeëk in d'ottobosjkes zitj!
Gust: Wie?
Sis: Zie goed! Ston a oeëgen op a gat!? Marie van de Langen!

Gust begint zonder dat hij het ook maar enigszins kan bedwingen te blozen.

Sis: Awel, Gist, krouègde't werm? Ge ziet zoeë roeëd as een tommat!
Gust: Mog gouè! D'as nie wou!

Pol en Sis starten hun plagerijen en scanderen in koor: en de Gist eit een masken gekist, en de Gist eit e masken gekist!

Gust: Aaft op! Ambetanterikken!

Marie krijgt ook enige kleur in het aangezicht... Pol en Sis kruipen samen in één wagentje, terwijl Gust alleen bestuurt. En de plagerijtjes gaan verder.

Pol: Gist, nie te nouèg tegen Marie bosjken è jong! Ge zotj é kinnen zieë doen!
Sis: Gist, zo je nie beiter bè Marie in den otto krooèpen!? Tein kindje é annjeken vast aven!

Gust: Lotj mè gerest, al wa da ge zegt zè je zelf!

En Gust snijdt voortdurend de pas af zodat Sis en Pol niet tegen Marie kunnen botsen. Zonder dat hij het zelf beseft, schermt hij Marie af. Na een paar ritjes stapt Gust uit en Marie (toevallig?) ook.

Gust: Eu, ui, eu, ui, da...da...dag Marie. Ik em een beireken geskootn'n op 't skietkot. Ie, ge krouèget van mouè. 't Is vé a.

Marie: Me..., me... mercie Gist. Da' e skoeën beireken. Ik zal't on mèn kabas van 't skool angen. 't Es e skoeën en e zochteken. Voelj ne kieë!

Gust voelt zich ongemakkelijk in het zicht van zijn spitsbroeders en zorgt er voor dat hij weg geraakt.

Gust: Go je mee?

Marie: Wau no toe?

Gust: 'k Weet nie...

Marie: Kom we gon achter de kerk, dau ziet ons nimmand nie.

Gust: Ie ze, op deezn'n delper, kimme zitn'n.

Gust en Marie zetten zich naast elkaar op 'den delper'. Gust krijgt het warm en koud tegelijkertijd, maar meer warm dan koud. Zijn hormonaal systeem draait over zijn toeren. Even later komt het liedje van Sis en Pol uit...

Marc Muylaert

PS

Waarom wordt Gust in de AN-tekst met 'u' en in de conversaties met 'i' gespeld? Uiteraard omdat in het Pamel's dialect de 'u' gewoon niet bestaat!

Kakken gaut veern 't bakken

Laat het ons vandaag eens hebben over een lichaamsfunctie waar de mensen eigenlijk niet graag over spreken, dan nog liefst van achter de hand en waar ze meestal lacherig over doen of meesmuilend grappen over maken. Een lichaamsfunctie waarmee men in heel wat treffende volkse uitspraken iemand haarfijn kan typeren. Een lichaamsfunctie die Pieter Bruegel de Oude in 1559 in zijn schilderij 'Nederlandse spreekwoorden' inspireerde en zo haarfijn wist vast te leggen. Een lichaamsfunctie waarover slimme mannen als Hippocrates, Galenus en Vesalius heel lijvige boeken hebben geschreven.

Afijn, een lichaamsfunctie die Dikke Van Dale 'defecatie' noemt. In Vlaanderen noemen we dit 'stoelgang', of beter nog 'kakken'. Waar onze noorderburen de meer kleurrijke benaming 'poepen' gebruiken. Vroeger zei men gewoon 'schijten', nu een uitdrukking met een vulgaire connotatie, maar honderd jaar geleden een woord dat in de dagelijkse omgang taalgebruik zonder schroom werd gebruikt.

Pieter Bruegel de Oude – fragment uit olieverfschilderij uit 1559 'Spreekwoorden en gezegdes' – Hier: 'Uit hetzelfde gat schijten' (het roerend met elkaar eens zijn of dezelfde belangen hebben)

Ik hoor jullie nu al denken "Waar wil hij naar toe?" Een beetje geduld, we komen zo dadelijk ter zake. Statistici hebben namelijk berekend dat een man tijdens zijn leven gemiddeld vijftig dagen op het toilet doorbrengt. Voor een vrouw zou dit zelfs het dubbele zijn. Men zegge het voort. In elk geval, reden genoeg om hier een beetje proza aan te wijden. Want ook deze (ogenschijnlijke) trivialiteit maakt deel uit van ons volks verleden.

Tegenwoordig kan men zich geen huis zonder minstens één toilet, een plek waar men zijn gevoeg doet en intussen de gazet leest (de oudere generatie) of whatsappt (het jongere volk). De Nederlanders heten dit 'het kleinste kamertje'.

Ooit is het anders geweest. Het is genoeg om zestig, zeventig jaar terug in de tijd te gaan.

Het 'toilet', in Pamel kortweg 't osjken' (van huisken/huisje) of 'èt vetrèk' (van het woord vertrek), lag buiten, veelal dicht bij de stallen en uiteraard pal boven de beerput. De zitting was meestal een plank met een gat dat kon worden afgedekt met een conisch uitgezaagd deksel, en dat was het. In de winter werd er naar het toilet gesprint en in de zomer waren daar de vliegen. Kortom, comfort en hygiëne waren onbestaande. Natuurlijk mocht de buitendeur met het uitgezaagd hartje aan de bovenkant niet ontbreken. Na de grote boodschap werd veelal krantenpapier gebruikt om zich proper te maken. Pas in de jaren na WO II werd meer en meer gebruik gemaakt van toiletpapier, als het al verkrijgbaar was in de vele lokale winkeltjes her en der. Trouwens, goedkoop was het niet, zeker niet in vergelijking met andere aankopen uit het gamma van noodzakelijke huishoudproducten. Maar de vooruitgang in de gouden zestiger jaren was niet te stoppen en stilaan raakte het gebruik van toiletpapier goed ingeburgerd. Daarna kwam de porseleinen wc-pot. Spoeling gebeurde door er een emmer water in te kletsen. Vanaf de jaren zeventig werd het huistoilet, binnen, mét spoeling, het 'watercloset' of wc (de afkorting van het Engelse watercloset, letterlijk 'waterkast'), de normaalste zaak van de wereld.

Hét hebbeding in moderne nieuwbouw is tegenwoordig zelfs het douchetoilet, overgevaaid uit Japan, waarmee een bezoek aan het kleinste kamertje afgesloten wordt met een echte wasbeurt. Trouwens, in vele oosterse culturen wordt het gebruik van toilet-papier als hoogst onhygiënisch beschouwd.

Maar laat ons nog even terug gaan naar het Vlaanderen van een paar honderd jaar geleden. Honderden verspreide dorpen, soms niet meer dan een tiental stulpen samen, vormden de boerengemeenschappen. Iedereen kende nog iedereen en om te kunnen overleven was een hechte samenwerking noodzakelijk. Mensen leefden samen met en dankzij hun beesten. Hygiëne was eigenlijk onbestaande en het sterftcijfer hoog. Alleen de sterksten konden overleven. De mesthoop lag dicht bij de straatkant, veelal naast de waterput. Achter het huis, iets dieper in het bos en uit het gezicht, was de plaats om zich te gaan ontlasten.

Veelal twee houten palen met een dwarsbalk boven een put. Wanneer het té erg begon te stinken, werd er gewoon wat aarde in de put gegooid of werd er een nieuw gat gegraven. Zich een beetje fatsoeneren gebeurde met wat voorhanden was. Uiteraard met geen stukje krantenpapier maar met gras, onkruid, bladeren van rapen of bieten en in de winter meestal hooi. Of zelfs in arren nood met de blote hand, met een mosselschelp of met de fameuze 'strontkei'.

Inderdaad, de oude Grieken hadden altijd een platte kei op zak voor dringende, onverwachte gevallen. Een hulpmiddeltje dat de eeuwen heeft getrotseerd en uiteindelijk via de kruisvaarders bij ons is geraakt. Archeologen hebben trouwens zelfs strontkeien gevonden waarop namen waren gekrast, kwestie van duidelijk te kunnen stellen dat men figuurlijk zijn gat aan iemand wou afvegen. Het ronde steentje met een diameter van ongeveer vijf cm moest trouwens steeds met de linkerhand worden gebruikt. In sommige culturen is het zelfs nu nog ongeleefd, zelfs ongehoord om bij een begroeting iemand de onreine linkerhand te reiken of, o onheil, met de linkerhand aan te raken.

En dat was het. Later werd er een afdak boven de schijtplaats gebouwd. En werd er een houten staketsel als bescherming tegen wilde dieren rond geplaatst. Later kwamen de planken. Bij uitzondering werd deze constructie zelfs boven een beekje geconstrueerd. Bij uitzondering, want uit hetzelfde beekje werd ook het drinkwater geput! Cholera was immers nooit ver weg en heeft toentertijd soms hele gemeenschappen uitgeroeid. Het was trouwens hertog Jan II van Brabant die al in 1302 op aanraden van bij de pinken zijnde adviseurs een decreet uitvaardigde waarbij het verboden was drinkputten te delven binnen de tien vaders (ongeveer 18m) van een strontput of mesthoop. Of hiermee rekening werd gehouden is een andere kwestie. In elk geval, het buitentoilet was een feit. Een plaatsje waar men in alle discretie zijn gevoeg kon doen.

Laat ons eens gaan kijken bij de grondleggers van de westerse beschaving, jawel de Romeinen. Ook op sanitair vlak waren zij hun tijd ver vooruit. In de meeste grote steden en tot in de verste uithoeken van hun onmetelijke rijk legden zij geavanceerde waternetwerken aan. En de latrines, zowel de private als de openbare, lagen bijna altijd boven een permanent stromend riooltje. Zo waren er in het oude Rome tientallen openbare latrines met meerdere zitplaatsen die allemaal boven de cloaca maxima, de 'grote riool' die uitmondde in de Tiber, lag. Trouwens, nu, tweeduizend jaar later, worden nog altijd delen van deze riool gebruikt.

Maar Romeinen waren ook bijgelovig en gingen niet graag alleen op toilet want er konden boze geesten uit de riolering omhoog kruipen. En dus maakten zij er dan maar een sociale bedoening van. Preutsheid was hen trouwens vreemd. De latrine werd een ontmoetingsplaats. Ze maakten er n et geen koffieklets van. Ook aan de nazorg was gedacht. Praktisch ingesteld als ze waren, was het toilet zo geconstrueerd dat ze na de grote boodschap een spons op een stok, een tessarium, via een gat tussen de benen konden inbrengen om zich zo met azijnwater (dat moet gepikt hebben, zeg) konden reinigen. Na afloop zorgde een latrinetoezichter dat de spons in een emmer werd uitgespoeld en meteen klaar was voor de volgende gebruiker. Uiteraard moest deze latrinetoezichter betaald worden. De armere bevolking die dat niet kon, deed het dan maar in een emmer die 's avonds in de Tiber werd uit gekieperd. In de villa's van de welgestelde daarentegen was er van azijnwater geen sprake maar zorgde de latrineslaaf voor rozenwater en telkens nieuwe tessaria. Noblesse oblige. Alweer.

Na de ondergang van het Romeinse Rijk was het voor eeuwen gedaan met de toiletbeschaving en mensen hervielen in de levensgewoonten van de voorouders. Voor het doen van hun behoefte moesten zij allengs weer hun toevlucht nemen tot het struikgewas.

In de middeleeuwse kastelen deed de adellijke entourage haar behoefte in een apart, aan de kasteelmuur bevestigd kamertje. Uitwerpselen belandden in het gunstigste geval in de slotgracht of ravijn. Hygiënisch was dat in het geheel niet, want vaak werd ook het slotwater als was- of drinkwater gebruikt. (zie afbeelding hiernaast)

Met de komst van de Renaissance, zo rond 1450, vonden de gefortuneerden zo'n aan de buitenkant van de kasteelmuur bevestigd toilet niet met de architectuur harmoniëren en werd de 'gemakstoel' of 'kakstoel' geïntroduceerd. De g ene was overigens toen beduidend minder dan nu. Het kwam vaak voor dat de kakstoel niet in het slaapvertrek stond, maar gewoon deel uitmaakte van het meubilair in het woonvertrek. Van Lodewijk XIV is trouwens bekend dat hij doorging met het ontvangen van zijn ministers terwijl hij, gezeten op zijn Koninklijke Kakstoel, zijn behoefte deed. Ook stadsbewoners namen het niet zo nauw. Zij zetten zich gewoonweg tussen twee kantelen van de stadsmuur op het gemak dat aan de buitenkant van de stadsmuur hing en lieten vallen wat moest vallen. Waardoor de uitdrukking 'Op iemands kop schijten' een eigen leven begon te leiden.

In de steden werd de afvalverwerking al gauw een groot probleem, zeker naargelang de bevolking toenam. Leven in de steden was trouwens ongezond o.a. door de luchtvervuiling en gevaarlijk wegens het haast permanent brandgevaar. Geplaveide straten waren in den beginne een uitzondering en loslopende half wilde honden waren een echte kwaal. In het kerkgebouw werden er zelfs 'hondenslayers', de voorlopers van de latere 'suisses' ingehuurd.

Wanneer de bellenman 'het uur van het doven van vuren en lichten' had omgeroepen, werden dieven en beurzensnijders de heersers van de nachtstad. De bewoners bleven dan maar veilig opgesloten. 's Morgens werd de nachtemmer gewoon in de stinkende goot die in het midden van de straat liep, geledigd, wat niet altijd zonder gevaar was voor de passanten.

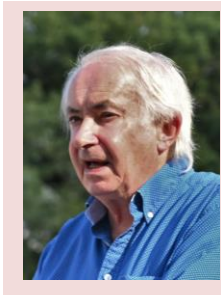
Loslopende varkens maakten er wel dankbaar gebruik van. Dit kon uiteraard niet blijven duren. Zo ontstond de gewoonte om de nachtspiegel te ledigen in beertonnen die dagelijks door de 'beermannen' werden opgehaald. Een tussen haakjes goed betaalde job. Nog later werden urine en stoelgang in aparte tonnen opgehaald want urine werd gebruikt door de leerlooiers. Allengs werden meer en meer putten in de achtertuin uitgegraven en zo ontstonden de beerputten. Die ook al gauw op het platteland werden geïntroduceerd temeer omdat de boeren daar al gauw doorhadden dat het akkerland bemesting nodig had. De meeste mannelijke babyboomers zullen ooit wel nog met de beerton op de kruitwagen hebben gereden om de groentetuin of de aardbeien te gaan 'vetten'.

En zo zijn we eigenlijk weer op het punt waarmee we ons verhaal zijn begonnen. Om te besluiten wil ik toch nog wijzen op het verschil tussen het Engelse toilet met sifon (zoals we dit nu kennen) en het Frans toilet, het hurktoilet, zoals er nu nog zoveel bestaan in de 'Aires de repos' langs de Franse snelwegen. En vele van mijn generatiegenoten die hun (verplichte) legerdienst hebben gedaan zullen ook wel vertrouwd zijn met de aanblik van dit toilet. Al moet gezegd dat deze 'latrines' in de kazernes er niet zo stijlvol uitzagen. Trouwens o wee, wanneer je van karweidienst was, het slechte lot trok en ingedeeld werd bij het strontpiket!

Willy De Smedt

Plusprik voor de Pajotse identiteit

Soms moeten we vaststellen dat regionale journalistiek niet altijd op het hoogste niveau wordt bedreven. Op dat gebied hebben wij in het Pajottenland echter niet klagen! O.a. Freddy Kempeener bedrijft met zijn 'Persinfo' uitmuntende verslaggeving.

Op 11 juli verscheen in deze onvolprezen digitale krant een wervende bijdrage waarin journalist, dichter en Pajot in hart en nieren, **Maurits Van Liedekerke**, een lans breekt voor het versterken van de Pajotse identiteit. In een uitgebreid en onderbouwd pleidooi reikt de Hernese ereburger een tienpuntenprogramma aan waardoor het respect voor de eigenheid van onze streek een flinke (bijkomende) injectie kan krijgen. Maurits citeert Bart Van Loo naar aanleiding van diens heruitgave van Boerenpsalm (F. Timmermans): "*Wat is er mis met die ondefinieerbare verknochtheid aan een echt, fictief of half verzonnen land? Die kun je wel degelijk ervaren zonder je te verliezen in de gevaarlijke psychologie van het zuivere vaderland.*"

Hij pleit daarom voor een betere coördinatie

of integratie van instanties zoals Zender, Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei, Pajottenland Plus enz.

Van Liedekerke vindt ook dat met meer respect moet worden omgegaan met de 'erfenis van Pajottenland-uitvinder' Frans Jozef De Gronckel. Een andere wens die hij uitdrukt is het introduceren van een sterk en herkenbaar logo, een vlag en misschien zelfs een hymne.

In de derde graad van de Pajotse basisscholen zou ruimte moeten gemaakt worden voor de geschiedenis van onze regio, de belangrijkste figuren, de gastronomie en zo meer. De schoolreis op Pajotse leest schoeien zou ook een positief effect kunnen hebben. Wie het volledige manifest wil lezen kan het bij ons opvragen (rausa@skynet.be). Ga zeker ook eens kijken op Google bij 'Persinfo Maurits Van Liedekerke'.

BAZAAR

Wie ooit op reis is geweest in Egypte, Israël, Tunesië, Marokko enz.. zal daar wel eens een 'souk' hebben bezocht. Souk is een Arabisch woord dat 'markt' betekent). Een ander woord is 'bazaar', in het Frans 'bazar', voor het eerst vermeld in 1432 als 'bathzar'. Het is oorspronkelijk een Perzisch woord dat via het Portugees in het Frans is terechtgekomen.

Een bazaar of souk in die landen is meestal een doolhof van overdekte smalle strookjes waarin het ontzettend druk is en waar de meest heterogene spullen te koop worden aangeboden.

Markt in Blidah, Algerije, schilderij van Henri Evenepoel, ca 1895

De eerste warenhuizen in Europa verzezen in Parijs voor de helft van de 19de eeuw. Ze heetten 'galeries', 'Magazins' of 'bazars'. De eerste warenhuizen in België, openden hun deuren in de tweede helft van de 19de eeuw en het waren Frans-Belgisch ondernemers die het initiatief genomen hadden. Denk aan Brussel met: 'Le Grand Bazar', 'Les magasins de la Bourse', 'l'Innovation' en 'Ravenstien galerij'.

Maar hoe is dat woord nu aan de betekenis 'rommel' gekomen? Volgens Van Dale is het woord 'bazaar' in de betekenis van 'rommel' geen Algemeen Nederlands maar gewestelijk. Ook in het Frans heeft het woord bazar een negatieve ongunstige betekenis gekregen: tout le bazar: de hele rommel, de hele sante kraam.

We hebben jammer genoeg geen waterdicht antwoord op de vraag waarom het woord

'bazar' zo'n negatieve betekenis heeft gekregen. Het moet zijn dat bij de oprichting van een Grand Bazar in Brussel het woord nog niet zo negatief geladen was. Was dat wel het geval geweest, dan zouden de initiatiefnemers toch die naam niet gekozen hebben. Was de Grand Bazar minder luxueus, meer gericht op de minder kapitaalkrachtige bevolkingsklassen? Of was die ongunstige betekenis er eerst in het Frans en is ze nadien in het Nederlands overgenomen?

Of heeft de SARMA daarin een rol gespeeld. SARMA betekent: 'Société Anonyme de Récupération de Matériaux Abimés' ofwel 'Société Anonyme pour la Récupération de Marchandises Avaricésals' (wat op het zelfde neerkomt. Voor zover ik daar kan over oordelen, was de Sarma zeker niet de koploper onder de warenhuizen in Brussel. De volgende anekdote illustreert het negatieve beeld van de Sarma.

In de jaren 1943 en 1944, toen de Denderzonen Pamel voetbalden op het terrein in de Keerstraat, ben ik door een paar maal naar toe gegaan.

Dat was de tijd van de derby's tegen F.C. Impegem, Denderleeuw en Liedekerke. Ik herinner mij hoe tijdens één van de derby's een supporter absoluut niet akkoord ging met de maatregel van de scheidsrechter en begon te roepen: "Erbitter, doedja oeëgen open, ge zie nie goe zeker, ge zetj nen erbitter van de SARMA". Als scheldwoord kon dit tellen. Dat was toch typisch hoe men toen over de Sarma dacht.

In het 'Zuid-Oostvlaandersch Idioticon' (1908-1922) door Isidoor Teirlinck staan op blz. 103 volgende citaten:

- in de bazaars verkopen ze van alles
- dat en is dor mor ne viezen bazaar
- doe dienen bazaar weg
- ik zal hem mee g'heel zijnen bazaar buiten smijten".

Buiten de eerste zin waar met bazaar het gebouw bedoeld is, heeft bazaar in de drie andere zinnen een negatieve betekenis.

Herman Van Herreweghen

Kapel in de windmolenstraat

Bij Yves Van Schepdael zitten we altijd goed voor een mooi verhaal over een Lombeeks kapelletje. Nu neemt hij ons mee naar het begin van de Windmolenstraat.

De kapel van Onze- Lieve- Vrouw van Bijstand in de Windmolenstraat.

Hoewel de kapel weinig diepte heeft en aanleunt tegen de schuurmuur van het erf van wijlen Felix Eylenbosch en Marie-José Van Roy (Windmolenstraat 4, rechtover het wegje naar de 'Kardoen'), is het een mooie constructie in arduin, met bovenaan een nis met zwartgelakt smeedijzeren deurtje en op de top een arduinen kruis. Er werd me door Marie-José en Felix verteld dat een waardevoller beeld vroeger dit kapelletje sierde. Het werd uit veiligheidsoverwegingen vervangen door een plaasteren beeld. De kapel zou gebouwd geweest zijn uit dank voor een genezing.

Op de ronde lijst boven de nis lezen we: "O.L.Vrouw van Bijstand, help ons".

In het middendeel werd de volgende tekst gekapt: "Gedenkenis van de echtgenoten Cornelius Schets, Renildis De Decker, 1910".

Hun dochter Maria Carola Schets huwde met Desiré Ringoet. Uit dit huwelijk werd op 04/04/1901 Philomena Amandina Ringoet geboren die huwde met Ghisiliemus Van Roy. Zij waren de ouders van Marie-José van Roy die enkel jaren geleden overleed. In de voet van de kapel staat: Robert Van Belle, Ninove. Hoogstwaarschijnlijk is dit de naam van de steenkapper.

Alhoewel eenvoudig en volledig in arduin, is dit een liefelijk kapelletje. Vooral in de lente wanneer de overkoepelende blauwe regen in bloei staat, komt de plek echt tot haar recht.

Wijlen Leon Van Roy en zijn overbuur Isidoor (Doreken) Bulté wisten dit zeker te waarderen. Hoeveel zomerse avonden hebben deze mensen niet doorgebracht, zittend op de steen (met daarop een 'billen verwarmend' stukje karton...) aan de voet van dit kapelletje, iedere voorbijganger begroetend?

Yves Van Schepdael

Logo en zo

Toen we in oktober 2011 met een twintigtal dapperen beslisten een erfgoedvereniging op te richten, had Herman Van Herreweghen de wijze inval om de boorling 'Rausa' te noemen, verwijzend naar de oude benaming voor riet. Alle oude toponiemen waar 'raus' of 'roos' inkomt, verwijzen dus naar 'riet' en zeker niet naar de bloem die pas in de helft van de 16de eeuw in onze contreien haar intrede deed. Wij weten dus al een tijdje dat de roos in ons gemeentewapen een jammerlijke vergissing is. Toen wij halsoverkop een logo moeste afleveren, was het logisch dat wij er een rietstengel zouden in verwerken. Wij stonden toen zo onder tijdsdruk dat we geen tijd hadden om een echte ontwerper met de opdracht te belasten. Dus nam uw dienaar een pen en een stukje papier en schetste uit het hoofd een wuivende rietkop, in de word-lettertypes kozen we lukraak voor Britannic Bold en na vijf minuten konden wij ons ontwerp doorsturen.

Het oude Rausa-logo

Meer dan tien jaar hebben we dit simpele logo gebruikt. Toen vorig jaar beslist werd om onze website en onze huisstijl eens onder de loep te nemen, besloten wij de hulp in te roepen van vakmensen. Ver hoefden we niet te zoeken: Yente Van Schelvergem (zoon van bestuurslid Christiane Bert) is een zeer gewaardeerd ontwerper. Hij studeerde interieurarchitectuur en grafische vormgeving aan het Gentse Sint-Lucasinstituut. Hij leidde al belangwekkende projecten bij Giorgetti Atelier Antwerpen.

Dat zijn faam terecht is, mochten we na enkele weken al beamen. Zijn voorstel werd door een overweldigende meerderheid van onze Algemene Vergadering enthousiast onthaald. Het ontwerp is sober, eigentijds en toch geeft de gestileerde rietstengel er meteen een warm karakter aan. Vanaf nu zal dus op onze briefhoofden, affiches en aankondigen dit kenteken zien staan:

Omdat we vaak ook buitenactiviteiten organiseren, drong zich ook de aankoop op van een degelijke beschutting. Wanneer je binnenkort onderstaand tentje ergens ziet staan, dan weet je dat Erfgoed Rausa erbij betrokken is.

